

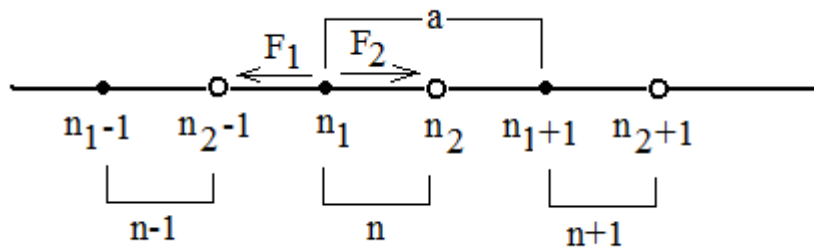
Curs 7

❖ Dinamica structurii lineare cu doi atomi in baza

- celula elementara copntine doi atomi diferiti, $M_1 \neq M_2$; $M_1 > M_2$;
- fortele de interactie sunt de natura elastica, indiferent de tipul de atomi:

$$F_1 = f(u_{n_1} - u_{n_2-1})$$

$$F_2 = f(u_{n_1} - u_{n_2})$$

Geometria problemei

- Ecuatiile de miscare:

$$M_1 \frac{d^2 u_{n_1}}{dt^2} + f(u_{n_1} - u_{n_2-1}) + f(u_{n_1} - u_{n_2}) = 0$$

$$M_2 \frac{d^2 u_{n_2}}{dt^2} + f(u_{n_2} - u_{n_1}) + f(u_{n_2} - u_{n_1+1}) = 0$$

- Cu solutii de forma:

$$u_{n_1} = A_1 e_1 e^{i[qna - \omega t]}; \quad u_{n_1+1} = A_1 e_1 e^{i[q(n+1)a - \omega t]}$$

$$u_{n_2} = A_2 e_2 e^{i[q(n+\frac{1}{2})a - \omega t]}; \quad u_{n_2-1} = A_2 e_2 e^{i[q(n-\frac{1}{2})a - \omega t]}$$

- ✓ In cazul particular, amplitudini egale $A_1 = A_2 = A$, aceeasi frecventa de vibratie, directii de polarizare diferite $e_1 \neq e_2$;

- Ecuatiile de miscare devin:

$$-\omega^2 M_1 e_1 + f\left(e_1 - e_2 e^{-i\frac{qa}{2}}\right) + f(e_1 - e_2) = 0$$

$$-\omega^2 M_2 e_2 + f(e_2 - e_1) + f\left(e_2 - e_1 e^{i\frac{qa}{2}}\right) = 0$$

✓ separand dupa directiile de polarizare, nenule:

$$(-\omega^2 M_1 + 2f)e_1 - f \left(1 + e^{-i\frac{qa}{2}}\right) e_2 = 0$$

$$(-\omega^2 M_2 + 2f)e_2 - f \left(1 + e^{i\frac{qa}{2}}\right) e_1 = 0$$

✓ ecuatia seculara a sistemului ecuatiilor de miscare:

$$\begin{vmatrix} (-\omega^2 M_1 + 2f) & -f \left(1 + e^{-i\frac{qa}{2}}\right) \\ -f \left(1 + e^{i\frac{qa}{2}}\right) & (-\omega^2 M_2 + 2f) \end{vmatrix} = 0$$

✓ Conduce la ecuatia bipatratica in ω :

$$\omega^4 - 2f \frac{M_1 + M_2}{M_1 M_2} \omega^2 + \frac{2f^2}{M_1 M_2} 2 \sin^2 \frac{qa}{2} = 0$$

✓ se introduc notatiile:

$$\omega_0^2 = 2f \frac{M_1 + M_2}{M_1 M_2}; \gamma^2 = 4 \frac{M_1 M_2}{(M_1 + M_2)^2}; \frac{2f^2}{M_1 M_2} 2 = \frac{\omega_0^4 \gamma^2}{4}$$

✓ se obtine ecuatia:

$$\omega^4 - \omega_0^2 \omega^2 + \frac{\omega_0^4 \gamma^2}{4} \sin^2 \frac{qa}{2} = 0$$

✓ Cu solutiile $\omega(q)$, reprezentand legile de dispersie ale oscilatiilor:

$$\omega_{\pm}^2 = \frac{\omega_0^2}{2} \left[1 \pm \sqrt{1 - \gamma^2 \sin^2 \frac{qa}{2}} \right]$$

• **Domeniul valorilor lui q:**

✓ din conditia de invarianta la translatie,

$$U(x) = U(x + a)$$

$$1 = e^{iqa}; qa \in [0, 2\pi]; -\frac{\pi}{a} \leq q < \frac{\pi}{a};$$

✓ din condițiile de ciclicitate în structura cu N celule elementare,

$$u_0(t) = u_N(t)$$

$$1 = e^{iqNa}; q = \frac{1}{N} \frac{2\pi}{a}$$

Comentariu asupra dispersiei

• la marginile IZB

✓ pentru $q = 0, \sin \frac{qa}{2} = 0,$

$$\omega_+^2 = \omega_0^2; \omega_+ = \omega_0; \omega_+ = \omega_{op}(0)$$

$$\omega_-^2 = 0; \omega_- = 0; \omega_- = \omega_{ac}(0)$$

✓ pentru $q = \frac{\pi}{a}, \sin \frac{qa}{2} = 1,$

$$\omega_+^2 = \frac{\omega_0^2}{2} [1 + \sqrt{1 - \gamma^2}]; \omega_+ = \frac{\omega_0}{\sqrt{2}} \sqrt{1 + \sqrt{1 - \gamma^2}}; \omega_+ = \omega_{op}\left(\frac{\pi}{a}\right)$$

$$\omega_-^2 = \frac{\omega_0^2}{2} [1 - \sqrt{1 - \gamma^2}]; \omega_- = \frac{\omega_0}{\sqrt{2}} \sqrt{1 - \sqrt{1 - \gamma^2}}; \omega_- = \omega_{ac}\left(\frac{\pi}{a}\right)$$

✓ De remarcat ordonarea $\omega_{op}(0) > \omega_{op}\left(\frac{\pi}{a}\right) > \omega_{ac}\left(\frac{\pi}{a}\right) > \omega_{ac}(0)$

Justificarea definițiilor $\omega_+ = \omega_{op}$ (oscilații optice) și $\omega_- = \omega_{ac}$ (oscilații acustice): particularitățile miscării de oscilație:

§ oscilații optice (fononi optici)

✓ $q = 0, q = \frac{2\pi}{\lambda_{oscilație}}; \lambda_{oscilație} \rightarrow \infty;$ substituim $\omega = \omega_0 = \omega_{op}(0)$ în una din ecuațiile de mișcare care conțin direcțiile de polarizare (de oscilație):

$$(-\omega_0^2 M_1 + 2f)e_1 - 2fe_2 = 0$$

$$(-\omega_0^2 M_2 + 2f)e_2 - fe_1 = 0$$

$$\left(-2f \frac{M_1 + M_2}{M_1 M_2} M_1 + 2f\right) e_1 = 2fe_2$$

$$\frac{M_1}{M_2} = -\frac{e_2}{e_1} < 0$$

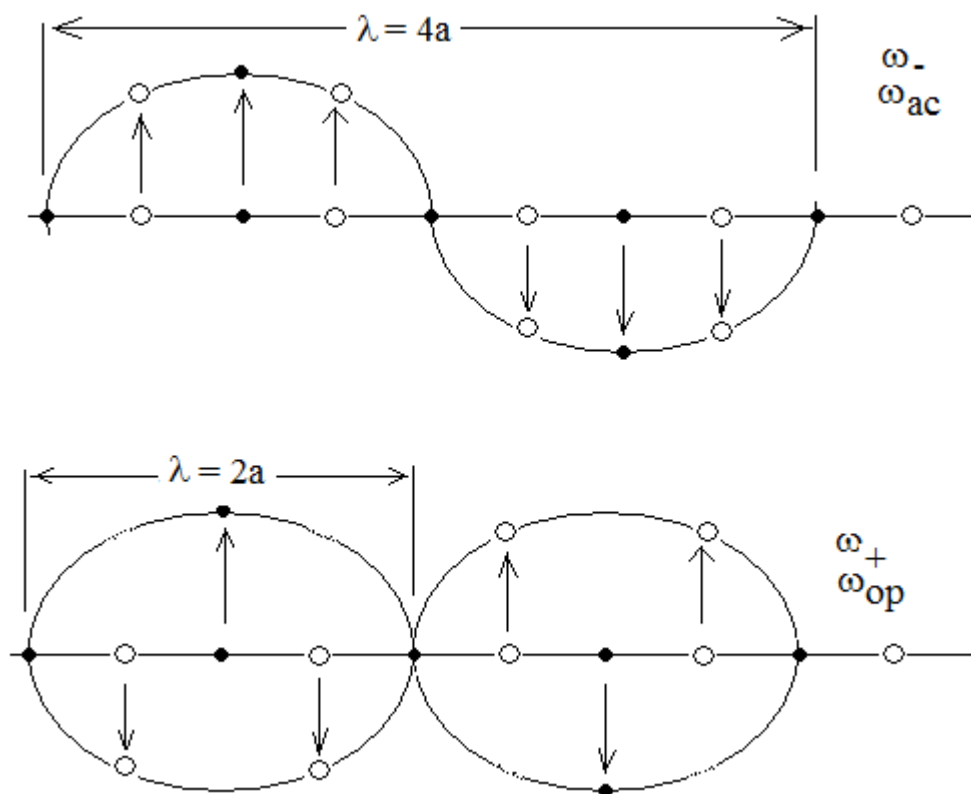
- in cadrul oscilatiilor optice, atomii de tip diferit oscileaza in opozitie de faza in unda cu $\lambda_{oscilatie} \rightarrow \infty$;
- frecventa oscilatiilor optice nu depinde de vectorul de unda, ci doar de proprietatile elastice ale structurii;

§ oscilatii acustice (fononi acustici)

- ✓ $q = 0, q = \frac{2\pi}{\lambda_{oscilatie}}$; $\lambda_{oscilatie} \rightarrow \infty$, substituim $\omega = 0 = \omega_{ac}(0)$ in una din ecuatiile de miscare care contin directiile de polarizare (de oscilatie):

$$+2f)e_1 - 2fe_2 = 0; \frac{e_2}{e_1} = 1 > 0$$

- ✓ in cadrul oscilatiilor acustice, atomii de tip diferit oscileaza in faza in unda cu $\lambda_{oscilatie} \rightarrow \infty$;

oscilatiile acustice au lungimi de unda mari, de la $4a >$ dimensiunea celulei elementare, la $\lambda_{ac} \in (4a, \infty)$;

oscilatiile optice au lungime de unda scurta, dictata de distantele interatomice, comparabile cu dimensiunea celulei elementare

Comentariu asupra dispersiei

• **in IZB**

✓ pentru $q \rightarrow 0$ ($q \neq 0$), $\sin \frac{qa}{2} \approx \frac{qa}{2}$

$$\begin{aligned} \omega_+ &= \frac{\omega_0}{\sqrt{2}} \sqrt{1 + \sqrt{1 - \frac{\gamma^2(qa)^2}{4}}} \approx \frac{\omega_0}{\sqrt{2}} \sqrt{1 + (1 - \frac{1}{2} \frac{\gamma^2(qa)^2}{4})} \\ &= \omega_0 \sqrt{1 - \frac{1}{4} \frac{\gamma^2(qa)^2}{4}} \approx \omega_0 (1 - \frac{1}{8} \frac{\gamma^2(qa)^2}{4}) \approx \omega_0 \end{aligned}$$

$$\omega_{ac} = \frac{\omega_0}{\sqrt{2}} \sqrt{1 - \sqrt{1 - \frac{\gamma^2(qa)^2}{4}}} \approx \frac{\omega_0}{\sqrt{2}} \sqrt{1 - (1 - \frac{1}{2} \frac{\gamma^2(qa)^2}{4})} = \frac{\omega_0}{4} \gamma qa = v_s q$$

$$v_s = \frac{\omega_0}{4} \gamma a [\sim 10^3 \text{ms}^{-1}]$$

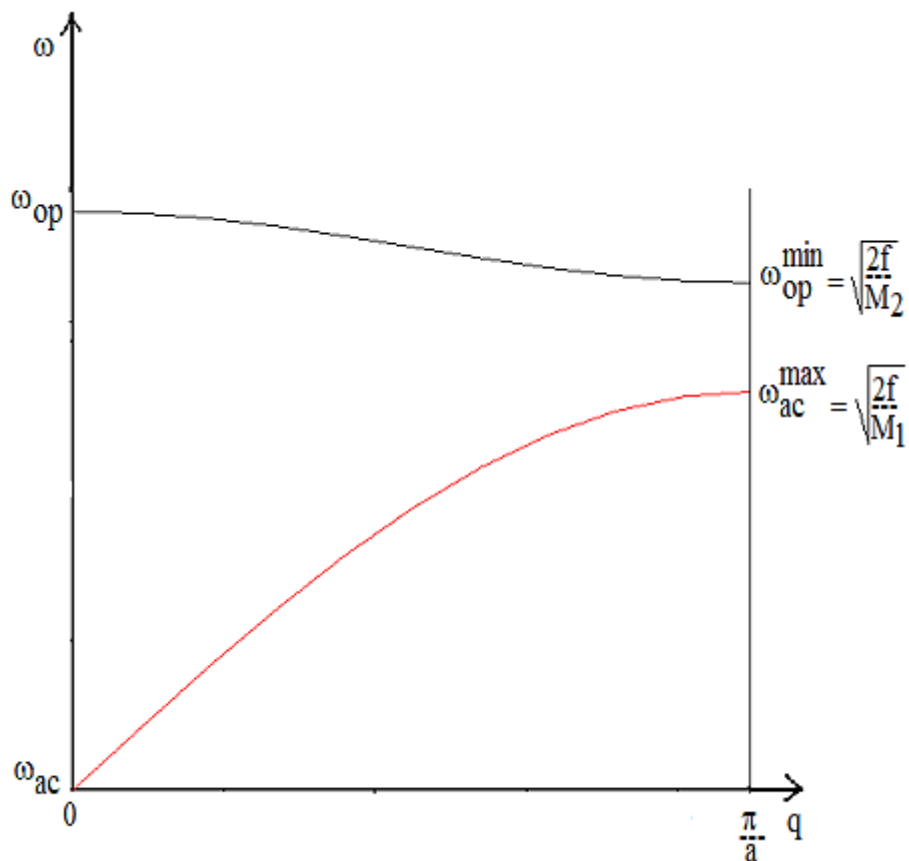
✓ pentru $q = \frac{\pi}{a}$, $\sin \frac{qa}{2} = 1$,

$$\omega_+ = \frac{\omega_0}{\sqrt{2}} \sqrt{1 + \sqrt{1 - \gamma^2}} = \frac{\omega_0}{\sqrt{2}} \sqrt{1 + \sqrt{1 - 4 \frac{M_1 M_2}{(M_1 + M_2)^2}}} = \frac{\omega_0}{\sqrt{2}} \sqrt{\frac{2M_1}{M_1 + M_2}}$$

$$\omega_+ = \sqrt{f \frac{M_1 + M_2}{M_1 M_2} \frac{2M_1}{M_1 + M_2}} = \sqrt{\frac{2f}{M_2}} = \omega_{op} \left(\frac{\pi}{a} \right)$$

$$\omega_- = \frac{\omega_0}{\sqrt{2}} \sqrt{1 - \sqrt{1 - \gamma^2}} = \frac{\omega_0}{\sqrt{2}} \sqrt{1 - \sqrt{1 - 4 \frac{M_1 M_2}{(M_1 + M_2)^2}}} = \frac{\omega_0}{\sqrt{2}} \sqrt{\frac{2M_2}{M_1 + M_2}}$$

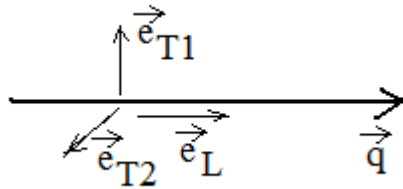
$$\omega_- = \sqrt{f \frac{M_1 + M_2}{M_1 M_2} \frac{2M_2}{M_1 + M_2}} = \sqrt{\frac{2f}{M_1}} = \omega_{ac} \left(\frac{\pi}{a} \right)$$

Legile de dispersie ale oscilatiilor optice si acustice

- **Directii de oscilatie**

- ✓ pentru fiecare directie de propagare \vec{q} , exista 3 directii de oscilatie: 2 perpendiculare pe directia de propagare \vec{q} (oscilatii transversale), si 1 in lungul directiei de propagare (oscilatie longitudinala).

$\vec{e}_{T1}, \vec{e}_{T2}$ sunt versorii directiilor de oscilatie transversale, iar \vec{e}_L este versorul directiei oscilatiei longitudinale.

- ✓ o directie de propagare \vec{q} caracterizeaza 3 stari de vibratie.

❖ **Numarul de stari de vibratie. Densitatea de stari de vibratie**

$$(\vec{q}\vec{a}) \rightarrow (\vec{q}N\vec{a})$$

$$N = \begin{cases} \text{nr. de baze din cristal} \\ \text{nr. de celule elementare in RD} \\ \text{nr. de celule elementare in RR} \end{cases}$$

$$e^{i(\vec{q}N\vec{a})} = 1; \vec{q}N\vec{a} = 2\pi m; m \in Z$$

$$q_i = \frac{2\pi}{N_i a_i} m_i; m_i \in Z$$

$$q_i \in \left[-\frac{\pi}{\frac{N_i}{2} a_i} m_i; \frac{\pi}{\frac{N_i}{2} a_i} m_i \right]$$

$$-\frac{N_i}{2} \leq m_i < \frac{N_i}{2}$$

- q are valori discrete; numarul valorilor distincte ale lui q este egal cu numarul celulelor unitate din cristal; numarul starilor de vibratie este egal cu numarul celulelor unitate din cristal.
- volumul unei stari, $\Delta\vec{q}$ corespunde unei variatii $\Delta m = 1$;

$$\Delta \vec{q} = \Delta q_1 \cdot \Delta q_2 \cdot \Delta q_3 = \frac{(2\pi)^3}{V_{crist}}$$

- densitatea de stari:

$$\frac{dn}{d\vec{q}} = \frac{1}{\Delta \vec{q}} = \frac{V_{crist}}{(2\pi)^3} = \frac{N v_{cel\ elem}}{(2\pi)^3} = \frac{N}{\Omega}$$

- $\Omega = \frac{(2\pi)^3}{v_{cel\ elem}}$ este volumul celulei elementare in RR.
- $N = \Omega \frac{dn}{d\vec{q}}$ numarul total de oscilatii din cristal este produsul volumului celulei elementare in RR cu densitatea de stari de vibratie.
- in cristal, N este foarte mare, stările \vec{q} sunt distribuite cvasicontinuu, astfel incat, in evaluarea unei functii $f(\vec{q})$ care descrie o proprietate a cristalului, se poate trece de la suma dupa toate stările, la integrarea pe volulul tuturor stărilor, $\sum_{\vec{q}}^N f(\vec{q}) = \frac{V_{crist}}{(2\pi)^3} \sum_{\vec{q}}^N f(\vec{q}) \Delta \vec{q} \rightarrow \frac{V_{crist}}{(2\pi)^3} \int f(\vec{q}) d\vec{q}$.
- **Densitatea de stari de vibratie**
- tipuri de oscilatii:

$$oscilatii \text{ (dupa legea de dispersie)} \rightarrow \begin{cases} ramuri acustice \rightarrow \begin{cases} 2T \\ L \end{cases} \\ ramuri optice \rightarrow \begin{cases} 2T \\ L \end{cases} \end{cases}$$

- ✓ densitatea de stari de vibratie, se defineste ca numarul de stari din unitatea de volum, pe unitatea de interval de frecventa de oscilatie:

$$G(\omega_\lambda) = \frac{dn}{d\omega_\lambda} = \frac{dn}{d\vec{q}} \frac{d\vec{q}}{d\omega_\lambda}$$

- ✓ in formalismul suprafetelor de frecventa constanta:

$$d\vec{q} = dS_\lambda(\omega) \cdot dq_\perp$$

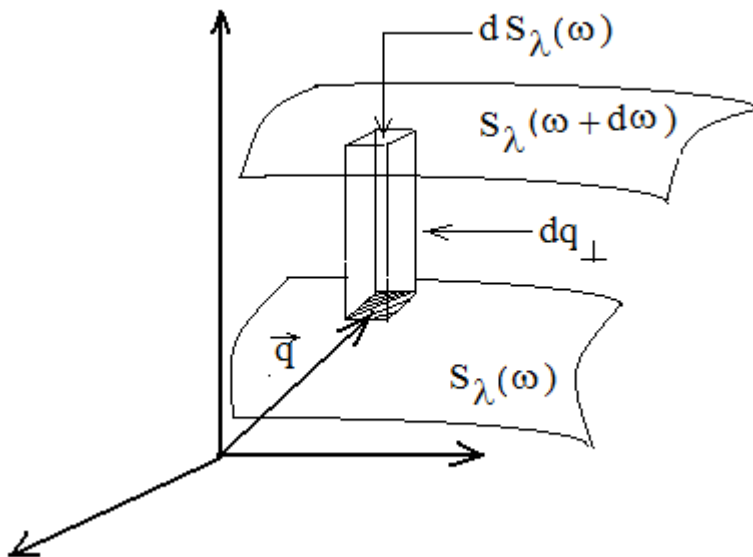
$$dn = \frac{V_{crist}}{(2\pi)^3} \int d\vec{q} = \frac{V_{crist}}{(2\pi)^3} \int dS_\lambda(\omega) \cdot dq_\perp$$

$$G(\omega_\lambda) = \frac{V_{crist}}{(2\pi)^3} \int dS_\lambda(\omega) \cdot \frac{dq_\perp}{d\omega_\lambda} = \frac{V_{crist}}{(2\pi)^3} \int \frac{dS_\lambda(\omega)}{v_{g,\lambda}}$$

Unde $\frac{d\omega_\lambda}{dq_\perp} = \nabla_{\vec{q}}\omega_\lambda = v_{g,\lambda}$ reprezinta viteza de grup pe ramura de vibratie λ .

Aplicatii: in evaluarea unei functii $f(\omega_\lambda(\vec{q}))$ care descrie o proprietate a cristalului, se poate trece de la suma dupa toate starile, la integrarea pe volumul tuturor starilor,

$$\sum_{\vec{q},\lambda}^N f(\omega_\lambda(\vec{q})) = \sum_{\vec{q}} \int f(\omega_\lambda) G(\omega_\lambda) d\omega_\lambda$$

Elementul de volum $d\vec{q} = dS_\lambda(\omega) \cdot dq_\perp$, situat intre suprafetele de frecventa constanta $S_\lambda(\omega)$ si $S_\lambda(\omega + d\omega)$.